

Справа «Ігнатов проти Болгарії»
(«Ignatov v. Bulgaria»)

У рішенні, ухваленому 2 липня 2009 року у справі *«Ігнатов проти Болгарії»*, Європейський суд постановив, що

- було порушено ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції (свобода пересування) як окремо, так і у поєднанні зі ст. 13 Конвенції (право на ефективний засіб юридичного захисту) стосовно факту відмови заявнику у видачі закордонного паспорту.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 2 000 євро як компенсацію моральної шкоди та 650 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи.

Заявник, п. Міхаїл Ігнатов, народився у 1954 р. та проживає у м. Варна (Болгарія).

20 червня 2001 року він звернувся з терміновим клопотанням про видачу йому закордонного паспорту. Заявник планував прибути до Румунії, щоб через 3 дні в аеропорту м. Бухареста зустріти свою дочку. Втім у Регіональному директораті внутрішніх справ (далі – Директорат) заявнику відмовили в отриманні паспорту з огляду на раніше застосований до нього захід адміністративного примусу (у вигляді заборони на видання йому закордонного паспорту впродовж визначеного строку у зв'язку з цивільним провадженням щодо неповернення заявником банківської позики). Пан Ігнатов запевняв, що йому не було відомо про цей захід.

У лютому 1999 року заявнику було надіслано рішення від 29 січня 1999 року про застосування до нього зазначеного адміністративного заходу. Рішення було надіслано керівником регіонального департаменту поліції на адресу, яка значилася як місце його постійного проживання (у м. Котлетці), де мешкала його мати. Після того як вона повідомила поліцію про те, що її син не проживає за цієї адресою, відповідний лист було надіслано до м. Варни, однак на іншу адресу, ніж та, яку заявник вказав під час розгляду цивільної справи проти нього (саме остання адреса була зазначена у рішенні від 29 січня 1999 року).

Крім цього, 12 лютого 1999 року суддя-виконавець зупинив виконавче провадження у справі заявника, оскільки п. Ігнатов частково повернув борг банку і зобов'язався надалі сплатити заборговану суму у повному обсязі.

Після того як заявнику відмовили у можливості виїхати за межі Болгарії, 21 червня 2001 року він звернувся з клопотанням про зняття заборони на видання паспорта, проте це клопотання не було вирішене, оскільки суддя, котрий мав його розглянути (той самий суддя, який застосував згадану заборону до заявника), на той час перебував у відпустці.

Того ж дня п. Ігнатов звернувся до Директорату по отримання дозволу залишити територію Болгарії на один день (для того, аби забрати дочку з аеропорту Бухареста). Однак заявнику відмовили у задоволенні його клопотання. Отож, він не зміг зустріти дочку. І лише 13 липня 2001 року

заборону на отримання заявником паспорта було скасовано. Це було зроблено на запит виконавчої служби.

Зрештою 2003 року заявник звернувся до суду з позовом про компенсацію шкоди, заподіяної йому Директоратом. Але у задоволенні зазначеного позову заявнику було відмовлено. Як на підставу, суд вказав на те, що судова заборона на видання заявнику паспорта опосередковувалася саме рішенням органу поліції, а не рішенням Директорату. Верховний касаційний суд (далі – ВКС) також відмовився задовольнити скаргу заявника, відзначивши, що Директорат не був зобов'язаний займатися справою заявника, оскільки вона знаходилася поза межами його територіальної юрисдикції. Про останню обставину Директорат інформував матір заявника, яка проживала за місцем постійного проживання самого заявника. ВКС також вказав на те, що заявник міг звернутися до суду зі скаргою на заборону видання йому паспорта відразу ж після того як він дізнався про застосування до нього такого заходу.

Зміст рішення Суду.

Спираючись на ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції та на ст. 13 Конвенції, заявник стверджував про порушення свого права на свободу пересування, а саме про порушення можливості виїжджати за межі країни свого постійного проживання. Заявник, зокрема, скаржився на відмову органів влади видати йому закордонний паспорт, а також на те, що його не було завчасно повідомлено про заборону у його видачі.

Суд зазначив, що заборона на видання п. Ігнатову закордонного паспорта строком більше ніж на два роки, становила втручання у право заявника на свободу пересування і ґрунтувалася на законній підставі, а саме на Законі «Про закордонний паспорт». Це втручання відповідало законній цілі захисту інтересів інших осіб, тобто кредиторів заявника.

Утім такий захід не міг залишатися в силі упродовж тривалого періоду часу без періодичного перегляду його підстав. Суд звернув увагу на те, що заявник сплатив частину боргу через 5 днів після застосування до нього заборони на видання закордонного паспорту. Проте ані суддя по справі, ані органи поліції не вчинили жодних заходів задля перевірки виправданості збереження заборони надалі.

Отож, п. Ігнатову завадили у виїзді за межі країни на підставі застосованого до нього обмежувального (рестриктивного) заходу. І хоча, на думку Суду, згаданий захід втратив з часом будь-яку доцільність, однак залишався в силі через бездіяльність компетентних органів.

Тому Суд дійшов висновку, що втручання у право заявника на свободу пересування було порушенням ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції.

Стосовно скарги п. Ігнатова на порушення ст. 13 Конвенції Суд відзначив, що у заявника не було можливості звернутися за судовим переглядом рішення від 29 січня 1999 року, оскільки він був повідомлений про це рішення тільки 20 червня 2001 року. До того ж, від 13 липня 2001 року – дня скасування заборони на видання заявнику закордонного паспорту – згаданий спосіб судового захисту втратив свою ціль. Щодо неточності визначення з боку

органів влади адреси, за якою п. Ігнатов фактично проживав, Суд зауважив, що у справі не було доказів вини заявника щодо цієї обставини.

Більше того, ані клопотання заявника щодо зняття заборони у видачі йому закордонного паспорта, ані позов про компенсацію шкоди, завданої незаконними рішеннями та діями державних органів, задоволеними не були. Суд також відзначив, що можливе подання п. Ігнатовим заяви до суду про перевірку відмови компетентних органів видати йому паспорт, імовірно, з огляду на короткий час, передбачений для розгляду такої заяви, також було би неефективним засобом.

Отож, Суд дійшов висновку, що у заявника не було ефективних засобів правового захисту стосовно його скарги. Тому мало місце порушення ст. 13 Конвенції.